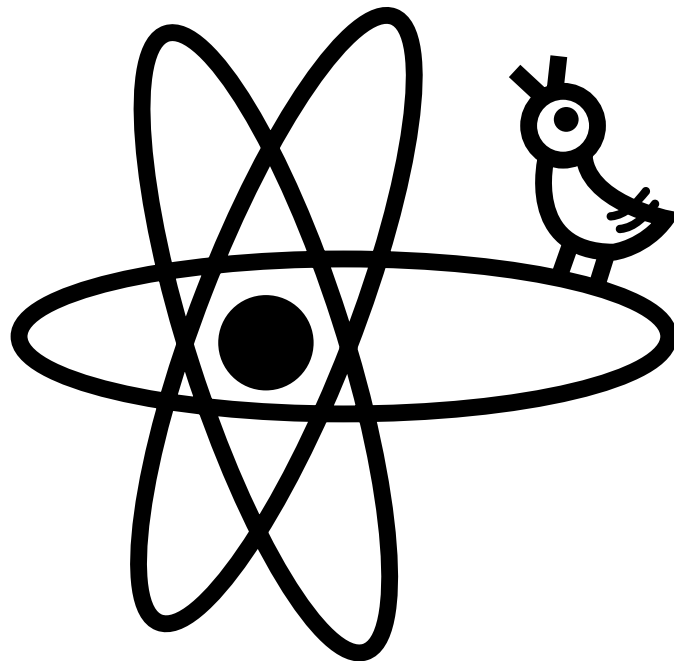

100

JUBILÆUMSNUMMER

JUBILÆUMSNUMMER

I de fleste af de mere end 25 år, Landsforeningen for Reel Energi Oplysning har eksisteret, har vort blad REN ENERGI været et synligt bevis på foreningens virke ved gennem redelig nyhedsformidling at yde et bidrag til en objektiv opfattelse af kernekraftens rolle i dagens energiforsyning og kernekraftens muligheder i fremtiden. I vort talsystem er 100 noget særligt, fordi numrene fra nu af ikke kan nøjes med 2 cifre. Når vi benytter denne matematiske lejlighed til at gøre status og til at fejre vort blad, er det derfor på en måde tilfældigt. Mere bemærkelsesværdigt er det, at gennem alle disse år har REO's bestyrelsesmedlem Per Brøns været redaktør for bladet. Vi kan der-

for ikke fejre REN ENERGI uden at fejre Per Brøns.

Vi fejrer bladet ved at lade det udkomme i udvidet format, hvor hændelser fra kernekraftens historie drages frem og ved at invitere foreningens medlemmer til en reception, der finder sted på

*Restaurant OVEN VANDE
Strandvejen 121
7000 Fredericia*

med følgende forløb:

13:00 Frokostenretning
14:30 Legatoverrækkelse under medvirken af byens borgmester Uffe Steiner Jensen, m. fl.

Legater fra Eja Elbeks Mindefond ydes til en kvinde eller mand, som i bidrag til den offentlige debat forener et human livssyn med en konstruktiv holdning til et industrielt samfund.

Egenbetaling for deltagelse i receptionen bliver ca. kr. 100,-. Tilmelding bedes foretaget skriftligt eller telefonisk på nr. 4581 1004. Vi håber på et stort medlemsfremmøde. Togrejsende kan blive afhentet på jernbanestationen.

Henrik Fog
(formand)

REEL ENERGI- OPLYSNING HVAD NU?

Af Heinz Hansen

Det fremgår allerede af navnet, at REO i sin tid blev dannet som en reaktion på noget, som et "reelt" alternativ til noget, man anså for mindre pålideligt. REO var helt fra starten i defensiven. Det store JA i vores merkat var ikke blot et grafisk fif. Vi ville signalere noget positivt, som modvægt overfor andres negativitet.

Jeg husker endnu første gang, jeg lagde mærke til OOAs smarte gule merkat med dens smilende sol og det høflige nej tak. Den blev håret af en helt almindeligt udseende, lidt ældre dame, der stille og roligt gik ned ad trappen foran Roskilde station. Ikke en eller anden langhåret student, som led i en demonstration ^ nej, et skikkelig menneske midt i hverdagen. Hvad var det for noget? Hvorfor var hun hoppet på den vogn?

Det lå i tiden

Det lå på en eller anden måde i tiden. Modstanden mod atomvåben i begyndelsen af tresserne var selvfølgelig noget af det; men klart imod enhver fornuft havde den aldrig opnået den tilslutning, som OOA fik siden hen. OOA nød godt af, at den tilsyneladende var "upolitisk", i slægt med hele miljøbevægelsen og bekymringen hos ROM-klubben omkring vores forbrug af verdens ressourcer. En slags moralsk oprustning med religiøse undertoner. Menneskeheden skulle "passe på" og beskytte naturen og det naturlige. Gamle Rousseau var inde i billedet, med sine romantiske absolutter. I USA havde man fået en bevægelse, der kaldte sig "Friends of the Earth" og en anden, der kaldte sig "Union of Concerned Scientists". Begge var de klart mod den fredelige atomenergi.

Hvad der nok især irriterede mig personligt og andre på Risø, var det midterste O i OOA. At modstanderne undlod at tone rent flag. De satsede tilsyneladende på, at befolkningen

blot skulle have flere oplysninger. Som om Risø og andre officielle instanser ikke ville fortælle det hele. Noget der rent faktisk havde været et væsentligt problem omkring tressernes "Kampagnen mod Atomvåben", hvor myndighederne ikke var kommet med alle relevante oplysninger om atomkrigens grusomme konsekvenser.

Havde ikke noget at skjule

Den fredelige atomenergi havde så sandelig ikke noget at skjule. Lige fra begyndelsen måtte OOA ses i et demagogisk lys, på baggrund af politikernes udtalte planer om at sende problematikken til folkeafstemning. Der var brug for en supplerende folkelig bevægelse, og det var meget nærliggende at kalde den "Reel Energioplysning". Derved tog vi tråden op efter den linie, OOA havde lagt. Begge parter var under alle omstændigheder klare på deres merkat. Hvor OOA sagde nej tak, sagde vi ja, hvad ellers.

Det blev en hård og sejt dyst, hvor REO prøvede at bakke op bag Risø og andre fagligt kompetente instanser. REO kunne komme med de mere følelsesladede indlæg, hvor fagfolkene måtte holde igen af hensyn til deres troværdighed. De af os, der var begge dele, havde lidt af et problem. Lige fra den stiftende generalforsamling i 1977 var der dog ingen, der var i tvivl om, at de ledende figurer var husmoderen Eja Elbek og laboratorietechniker Per Brøns.

Vi tabte desværre

Dysten blev hård, og vi tabte. Desværre, men sådan var det. Der blev ganske vist aldrig nogen folkeafstemning, men i 1985 besluttede Folketinget, med et så marginalt flertal som 51/49%, at den danske energiplanlægning aldrig nogensinde mere måtte så meget som overveje en anvendelse af atomenergi til fremstilling af elektricitet. En mærkelig tidsbestemt vedtagelse, der siden hen er blevet nøje overholdt af politisk korrekte embedsmænd. Alle har tilsyneladende glemt, hvor lille flertallet var.

Vedtagelsen havde meget at gøre med netop forholdet mellem reel og "ureel" energioplysning. Det lykkedes OOA, i samarbejde med en velvillig medie verden, at skabe så meget

usikkerhed, at samfundet til sidst gav efter uden yderligere argumentation. Atomkraft er farlig, det ved jo alle.

Videnskab kan ikke demokratiseres

Selveste Søren Kirkegaard var allerede i sin tid inde på, i diskussion med den populære politiker Orla Lehmann, at videnskab ikke kan demokratiseres. Den demokratiske proces satser på kompromisset, hvor videnskaben er autoritær i sin søgen efter "sandheden". Når det drejer sig om et vanskeligt teknisk emne, med potentielle faremomenter, så vil enhver demokratisering være et problem. Hvordan skal folk dog afgøre, hvad der er den reelle virkelighed? Hvor bange skal de være? Det vil være teknikerne, der har bevisbyrden, og hvis man ikke kan stole på dem, hvad så? Er du i tvivl ^ stem nej. Det gælder atomenergi, gensplejsning, kogalskab, drivhuseffekten ^ ingen kan helt undvære andres autoritet, hvis det skal gå fornuftigt til.

Vi tabte, men det var os, der havde ret, Forskellen mellem REO og OOA var, at vi stolede på fagfolkene, og tiden har vist, at det gjorde vi ret i. Derfor må vi for guds skyld heller ikke give op lige nu.

Flere gav op

Andre har givet op. El-værkerne var nødt tildet; de gjorde det med åben pande, svarende til en tilføjelse " og dog ville atomenergien have været den bedste løsning". Risø gjorde det også, selvom man ikke havde behovet det. Det førte til en sørgelig deroute, hvor en fremragende institution efterhånden mistede sin betydning. Hvorfor gøre sig umage, når samfundet nægter at lade sig belære? Energiforskningen endte i vindmøller, der ikke udgjorde nogen egentlig videnskabelig udfordring. Det var Svend Aukens store politiske evner, og ikke en ny teknik, der skabte den danske vindmølleindustri. Til sidst gav også DTU op, efter min mening på beskæmmende vis, da man råt og brutalt nedlagde Poul Ølgaards professorat i kerntechnik.

Atomenergien er blevet en hjertesag for mange af os. REO repræsenterer et følelsesladet forsvar for den sunde fornuft. Det er nok mest os gamle, som er tilbage, men alligevel. At REO stadigvæk kan spille en nødvendig

samfundsmæssig rolle, så vi den sørgelige dag, da Barsebäck 1 blev lukket ned. Det var fem repræsentanter for REO ^ fire pensionerede ingeniører og en pensioneret lærer ^ der blev vist på et pressebillede dagen efter i Berlingske Tidende og Information. Det var ligeledes REO, der fik det sidste ord i både radioavisen og TV 1 og 2. Greenpeace havde ganske vist også været der, i form af Tarjei Haaland og tre af hans professionelle orangeklædte stuntmen; men de passede ikke rigtigt til en vinder-situation. De havde ikke rigtig noget, de kunne kravle op i og skabe opmærksomhed, som de plejede. OOA havde sejret sig selv til døde. Til gengæld var REO med til at give Barsebäck en værdig begravelse og befolkningen noget at tænke over.

Løgnen kan ikke leve evigt

Vi lever trods alt i realiteternes verden. Løgnen kan ikke hamle op med virkeligheden på lang sigt. I den seneste tid har der faktisk været positive tegn. Først og fremmest en finsk regering, der tør lægge an på bygningen af et nyt 1600 MW atomkraftværk ved Olkiluto nord for Turku. Finlands træindustri har brug for en billig og stabil el-forsyning. Her hjælper ingen vindmøller, biogas eller forventet brintenergi.

Klimavenlige alternativer

Romantik ^ nej tak. Sådan kan man tilsvarende beskrive en udtalelse fra EUs nye vicepræsident, den spanske energikommisær Loyola de Palacio. Hun taler varmt for, at den aldrende europæiske park af atomkraftværker skal fornys og udbygges. Udtalelsen kommer som en reaktion på en statusrapport fra EUs miljøagentur, der fremhæver det forspring, atomkraften har over for den vedvarende energi i kapløbet om at blive det klimavenlige alternativ til elproduktion på olie, kul og gas. Den vedvarende energi er stort set ikke kommet ud af stedet, siden EU i 1997 besluttede, at dens andel af energiproduktionen skulle nå op på 12% inden 2010. Andelen ligger stadig kun på omkring 6% i dag, syv år efter planen blev fostret. Vækstraten skal være tre gange så stor, hvis det skal nås.

Så snart det politiske system skal til lommerne, kniber det med romantikken. Det er kun mestre i manipulation som Svend Auken, der formår

at kunne fremskaffe de nødvendige mange penge, når den vedvarende energi skal have støtte. For alle andre gode mennesker bliver det bare en vedvarende drøm. Sol og vind med samme sind. Hvor REO med sit "Ja ^ hvad ellers" holder sig på realismens grund, svæver OOA's smilende "nej tak" frit i luften.

Det er os, der er de gode

Kære venner, der er os, der er de gode; det har I forhåbentlig opdaget. De andre er ikke onde, men dumme. Der er fortsat en opgave i, at rette op på en misforstået opfattelse af, hvordan verden hænger sammen. Tekniske forklaringer gør det ikke alene. Vi må have fat i den OOA-emblembærende dame, i sin tid på Roskilde station, og tilsvarende hendes lige i dag. Vi må fortælle historien om nogle følelser, der er gået amok på et fejlagtigt grundlag; om hvordan man må sikre sig, at de gode intentioner håndteres på ansvarlig måde, så de også fører til gode resultater. I USA kunne man passende danne en "Friends of Man" og måske også en "Union of Truly Concerned Scientists", der går ind for den fredelige Atomenergi, sådan som Svenskerne har gjort det i "Miljövänner for Kärnkraft".

Lad os holde fast ved, at nok kan man rejse en masse problemer på et forkert grundlag; men skal problemerne også løses, kan det kun ske på grundlag af den reelle virkelighed. Befolkningen er bedst tjent med, at holde sig til en beskrivelse af den teknologiske virkelighed, der har faglig opbakning. Ellers går man nemt af sporet. Er fundamentet for svagt, styrter huset sammen, hvor rigtigt man end ellers har bygget det. Noget i den stil må vi fortsat prøve at få frem over for offentligheden.

Og kan vi ikke klare mere lige nu, kan vi i det mindste sørge for, at holde os selv og debatten i live.

Reel Energi Oplysning længe leve!

LAD OS DA TAGE HUL PÅ NYE HUNDREDE NUMRE

Nogle tanker ved et jubilæum

Med dette nummer 100 af Ren Energi sættes en milepæl i REOs historie. Det startede i 1976 ved stiftelsen af foreningen med udsendelse af tidskriftet af sammen navn Reel Energi Oplysning, for det var jo det, det hele skulde dreje sig om reel oplysning, herunder ikke mindst til vore medlemmer, så de ihvert fald kunne holde sig ajour med de rigtige oplysninger om energi og kernekraft.

Det lå i tankesættet hos initiativtagerne til REO, at nogen måtte forsyne debatten med de rigtige oplysninger, og når man gav folk den mulighed, så måtte de da influere debatten og sluttelig skabe mulighed for, at en kvalificeret afgørelse om at Danmark kunne indføre den energiform, så var et så åbenbart tiltrækkende alternativ.

Sådan gik det som bekendt ikke. Vi kunne tro, at vi ikke var dygtige nok, ikke energiske nok, ikke mange nok, ikke opfindsomme nok eller ikke vidende nok. Det var vi måske nok ikke, men selv om vi kunne have mobiliseret en væsentligt større indsats på alle områderne, have det alligevel ikke gjort nogen forskel, for senere er det jo blevet åbenbart, at saglige oplysninger ikke kan fjerne en frygt, der er irrationel.

Dertil kom, at de store medier, på det tidspunkt Danmarks Radio, dagbladet Politiken og forlaget Gyldendal havde besluttet, at Danmark ikke skulle have atomkraft, og tilrettelagde deres nyhedsformidling efter det.

Mere end vi kunne klare

Det var mere, end en lille skare engagerede kernekrafttilhængere kunne klare, at dæmme op for misinformationerne fra den efterhånden samlede presse, fra kunstnere, der følte sig kaldede til at redde menneskeheden fra denne energiform og fra opportunistiske politikere, der simpelthen bare sansede, hvad vej vinden efterhånden blæste.

At vi ikke gav op over for denne totale overmagt kunne kun have sin begrundelse i, at vi vidste, at vi hav-

de ret. Det lyder så melodramatisk, men sådan var det. Det vi sagde, det vi skrev, det vi oplyste, var baseret på den bedste viden, på videnskabelige rapporter fra seriøse videnskaber, og ikke noget vi fik fra et eller andet mystisk tysk Ökoinstitut, som ingen indtil det tidspunkt kendte eksistensen af. Vore oplysninger var medholdelige og verificerbare i enhver henseende. Andet ønskede vi ikke, og kunne ikke, beskæftige os med.

Og hvordan kan vi så sige det så skræmsikkert i dag? Det kan vi, fordi det vi skrev i de første numre af Reel Energi Oplysning og senere i Ren Energi, står til troende den dag i dag. Vi har aldrig haft nødig at meddele nogen rettelse og tiden har vist, at vi rent faktisk havde ret.

Det kan være lidt trivielt bestandigt at konstatere det, og det er vel også det, der gør det vanskeligt at mobilisere det engagement, der skal til for fortsat at udsende nærværende blad.

Reo ikke troværdig?

Ved et eller andet jubilæum, som atomkraftmodstanderne i OOA afholdt for nogle år siden (OOA er jo senere blevet opløst) udtalte professor Niels Meyer, at "OOAs oplysninger altid har været præget af stor troværdighed og indsigt, i modsætning til oplysningerne fra REO"! Således kan tingene vendes på hovedet. Den gode professor selv gav vi danskere valget imellem Plutoniamsamfundet og Solsamfundet. Solsamfundet var det gode liv i overensstemmelse med naturen, det rige liv med familie og gode venner, det nære samfund med alle de gode kvaliteter, sundhed, økologiske fødevarer dyrket på givtige agre der ikke forarmedes og som havde stor biologisk diversitet. Kort sagt i enhver henseende bæredygtigt, og naturligvis energiforsynet til overflod med energi fra de vedvarende kilder, i sidste instans fra Solen. Deraf navnet.

Plutoniamsamfundet

I modsætning hertil stod Plutoniamsamfundet. Det, vi ville få, hvis vi valgte at indføre atomkraft: Et glædesløst samfund af ufrie mennesker, et Orwellsk politistat hvor man af hensyn til sikkerheden omkring dette her plutonium måtte overvåge individet rigoristisk og stærkt begrænse det frie bevægelighed.

Er det så svært at vælge? At ingen af de demokratiske lande, der har atomkraft hverken var, eller siden har udviklet sig til, Politistater, gjorde ingen forskel. I medierne kunne professoren uforstyrret fremsætte sine teorier. Alene REO påviste absurditeten.

En anden radikal politiker, Lone Dybkjær, fastholdt stædigt, så sent som efter at hun var blevet statsministerfrue, at kernekraft fører til politistat. Gad vide om hun har foreholdt sine værter under officielle besøg i europæiske lande med atomkraft, som Sverige eller England, at de levede i politistater. Det ville sikkert have overrasket dem, at få det at vide.

Atomvidenskabsmænd i fængsel

Vi bringer også i erindring en vis SID-konsulent, hvis navn redaktøren meget vel husker, der gjorde sig bemærket med en påstand om, at hvis det var strafbart at lyve, ville fængslerne være fyldt med atomvidenskabsmænd. I det hele taget førte SID en heftig, men helt uforståelig kampagne mod atomkraft. Næppe nogen afdelingsgeneralforsamling i fagbevægelsen (med Metal som en undtagelse) forløb uden vedtagelsen af en af lokale OOA-medlemmer forfattet resolution mod atomkraft. Det handlede om 3 ting: arbejdet på atomkraftværker var farligt, arbejdere ville skulle opgive tilkæmpede faglige rettigheder og endelig at der var langt flere arbejdspladser i Sol og Vind. Argumentationen var det rene nonsens, selv om den blev fremført af medicinere på SIDs lønningsliste og REO kunne afvise påstandene ved blot at henvise til den allerede den gang eksisterende virkelighed, som arbejderne på tyske og svenske atomkraftværker arbejdede i. Man ønskede ikke at lytte til os. Tiden siden har til fulde bekræftet vor viden. Arbejdspladser i atomkraftindustrien er sunde og sikre over det sædvanlige, og arbejderne har fulde faglige rettigheder. Og med hensyn til beskæftigelsen, så gælder fortsat, hvad faglig sekretær i Metal, Weiler Madsen, den gang sagde: Vi bygger ikke energianlæg for at skaffe arbejdspladser, men for at skaffe energi.

Affaldsproblemet

Det såkaldt "uløste" affaldsproblem var en sikker OOA sællert. Hvilket anstændigt menneske ville i kortsynet egeninteresse overlade til skræmmende og uløseligt problem til sine efterkommere. Affaldsproblemet var den begrundelse normalt rationelt tænkende menneske opgav, når de afviste atomkraften og en del af den daværende Anker Jørgensen regerings undskyldning for at fjerne atomkraften fra energiplanlægningen. REO oplyste den gang om de talrige videnskabelige redegørelser, der alle anviste, at det radioaktive affald ikke ville være et uoverstigeligt problem. WHO sagde i 1983, at "teknikken er til stede til at foretage sikker deponering af alle former for radioaktivt affald". Det vi skrev den gang, står stadigvæk til troende. Der er ikke siden kommet rapporter, der viser hvordan deponeret affald skulle komme tilbage til biosfæren i mængder, der ville være en trussel mod noget som helst levende.

Opstandelsen over det radioaktive affald, som det for eksempel kommer til udtryk i optøjer i Tyskland mod affaldstransporterne, står i skærende kontrast til den kendsgerning, at infame kemiske gifte, også fra Kommune Kemi i Danmark, stedes til hvile i tyske salthorste, uden at en eneste grøn stürmer løfter et øjenbryn. Disse gifte vil være farlige til evig tid og ikke henfalde, som de radioaktive, til harmløse stoffer. Det radioaktive affald er et for nogle komfortabelt politisk problem, ikke et praktisk. De 25 år siden REO startede har ikke ændret på det.

Drivhuseffekten var morsom

Det virkelige affaldsproblem, det der fulgte af ikke at bruge atomkraft, nemlig CO₂-en, er nu et anerkendt problem, med stor politisk bevågenhed og slagkraft, anvendelig til mange ting. REO bragte det på bane allerede i 1976 ved lektor Uffe Korsbech uden at nogen reflekterede over det. Da Danmarks radio på et tidspunkt fandt på at omtale det, gjorde man nærmest grin med problemet, ved at anbringe de to interviewede REO-medlemmer i en robåd på en manipuleret oversvømmet rådhusplads. Det lå i den måde, DR og andre medier behandlede CO₂-problemet på, at dette skulle håndteres på en måde, så befolkningen ikke skulle komme i tanke om, at atomkraft jo

forresten ikke udsender CO₂. Det er lykkedes, må man sige. Men REO har ikke ændret holdning siden den gang. Med den planlagte satsning på atomkraft kunne ufattelige mængder CO₂ være undgået atmosfæren.

Og så er der Barsebäck

Det svenske atomkraftværk Barsebäck, der ligger færre end 20 km fra København, hvilket DR aldrig undlader at nævne, uanset hvad anledningen er, har været en sag, lige fra REOs første færd. Talrige udsendelse i DR/TV har ved flittig brug af OOAs materiale, spredt angst og bekymring ud over Københavnsområdet. Det blev gjort helt klart, at det eneste man i påkommende tilfælde kunne gøre for at undgå en kvalfuld stråledød, var at flygte ud af København. REO har i tidens løb klaget adskillige gange over redaktionelt fusk med kendsgerningerne, men intet hjælp. Nogle vil huske udsendelsen "Lørdagskanalen" i 1982, der direkte forsøgte at skabe en panikstemning i København. Det drejede sig om Beredskabsplanen, og studieværterne fik påvist at den ikke ville virke, bl.a. fordi mange af de mennesker, der havde opgaver at udføre, var for skræmte til at ville deltage. At TV selv gennem dets kritikløse brug af OOAs materialer havde ansvaret for et eventuelt sammenbrud af beredskabsplanen, faldt ikke DR ind. Vi husker OOAs pjecer om Barsebäck med billedet af paddehatteskyen på den anden side af Sundet og københavnere flygtende i rædsel.

REO har hele tiden, med henvisning til Risø's rapporter forsøgt at komme igennem med oplysningen om, at selv det værst tænkelige uheld (hvis sandsynlighed er uhyre ringe) ikke ville adstedkomme akutte dødsfald på Sjælland. Det værst tænkelige uheld, antaget under pessimistiske forhold, ville forårsage 50.000 ekstra kræftdødsfald over 70 år. Et tilsyneladende højt antal, men ikke et, der ville kunne ses i nogen cancerstatistik.

Under en Barsebäck diskussion i Folketinget kvadrede Margrethe Auken om "disse REO-folk, der vil have os til at tro, at et Barsebäck-uheld er noget i retning af en influenza-epidemi". Nej tværtimod, over 70 år dræber influenzaen en 2-3 gange flere mennesker. En revision af tallet i dag ville formodentligt reducere tallet væsentligt, for Tjernoby-uhel-

det har vist, at selv en substansiel forurening med radioaktive stoffer ikke giver nogen konstaterbar forøgelse af cancerraten.

De burde skamme sig

Kulturlivets deltagelse i debatten ville i sig selv kunne afføde en større afhandling, og man får håbe, at nogen en dag gør det. Der var, under påberåbelse af den kunstneriske frihed, simpelthen frit slag for, med den største indignation, at fremføre det rene løgn og sludder, som ingen rigtig kunne argumentere imod. Hertil kan man jo ikke bruge tekniske argumenter.

Der blev drejet flere spillefilm over emnet den afskyelige kernekraft, der i profitjagt udsætter arbejdere, kvinder og børn for radioaktiv død og lemlæstelse. Alle teatergrupper havde atomskræk på programmet, alle sangere en sang om det, Gyldendal udsendte bøger om atomkraft forfattet af OOA og dermed fulde af vås, skolebøgerne fyldtes med de samme såkaldte oplysninger og OOA i Vejle fremstillede 5 små sludrehæfter, der fandtes på en hvilken som helst skole i Danmark i mange classesæt. De må virkelig have scoret kassen. Digterne skrev om det, Thorkild Bjørnvig, digternes danske Mentor, skrev henført om "radioaktive lig i blykister, hvis øjne ingen kærligt lukker". Ak ja, alt dette samtidigt med at titusinder af arbejdere døde under tilvejebringelsen af den olie, kul og gas, som alle brugte (og bruger) uden nogen særlig tanke på de omkostninger, i miljø og menneskeliv, de har. For mange af de dræbte er der slet ikke nogle øjne at lukke. Alle disse kunstnere burde simpelthen skamme sig, men se om de er oplyste nok til at gøre det. Allerede den gang var antallet af omkomne alene ved eksploiteringen i Nordsøen over hundrede arbejdere. Der er forfærdende store omkostninger ved de fossile energikilder, men kun lejlighedsvis hører vi om det. REO har i adskillige artikler udførligt omtalt officielle rapporter, der satte tal på de forskellige energikilders omkostninger ved samme energiproduktion, og hver gang er atomkraften kommet ud som førende med hensyn til menneske- og miljøvenlighed. Der er ikke i de forgangne år sket noget, som har ændret på det. Og det vil heller ikke ske. Skulle det tragiske ske, at en eller flere arbejdere på verdens over 400 atomkraftværker og efter 50

år med atomkraft, skulle blive dræbt af stråling, ville det ikke ændre på statistikken. Selv om alverdens aviser vil tro det, bare fordi de beskæftiger sig intenst med det.

Alternativet til atomkraft

De såkaldt vedvarende energikilder har i alle årene været påstået at kunne være alternativet till atomkraft. Lige siden 1976 har vi fået tudet ørene fulde af det, og det fes virkeligt ind på alle de små lystavler. Det første bidrag hertil var Tvinds mølle, der direkte opførtes som et indlæg i debatten. Ikke nemt at komme uden om. Møllen fik al den folkelige opbakning Danmarks Radio kunne skaffe den. Der gik sære frasagn om møllens opførelse og teknologiske tilpasning, men med alle parters velvillige indstilling (man fik blandt andet et gear fra Asea i Sverige, der ellers opførte atonkraftværker) kom den da på nettet. For nogle år siden drattede den ene vinge af og landede med sine 5 tons ret foran indgangsdøren, hvor der til alt held ikke var nogen til stede. Uheldet blev fortiet og næppe omtalt i nogen medier og vingen i al hast sat på igen.

Lige siden har debatten været fyldt af planer, der med sol, vind og besparelser kunne skaffe Danmark den nødvendige energi uden den afskyelige atomkraft. Og tilmed også uden kulkraft. Danmarks Radio har hver gang været venlige fødselshjælpere for at få budskabet spredt.

Lige lidt er der sådan set sket. Danmark er så afhængig af de fossile energikilder, som vi altid har været. Man kan sige, at vi jo da har klaret os igennem uden atomkraft. Men det har vi gjort ved import af atomstrøm fra andre lande, ved øget brug af kulkraft og ved en forceret og rent ud uanstændig hasteafbrænding af gasen fra Nordsøen (hver ny gasblok, der tages i brug på kraftværkerne, reducerer åremålet for de danske gasreserver med 3 år). Og naturligvis også fordi det er lykkedes at begrænse stigningen i el-forbruget.

Tilbage bliver, som REO hele tiden har påvist, at de vedvarende energikilder ikke kan levere et så substansiel bidrag, at det overflødig gør atomkraften eller dennes alternativ, kulkraften. Det er så sandt i dag som det var i 1976. De vedvarende energikilder, herunder vindkraften, kan ikke

bidrage fornuftigt, så længe de ikke er rentable. Der er jo en grund til at samfundsudviklingen efterlod vindkraft, sejlskibe og hestevogne på et tidspunkt. Hvorvel tidligere energiminister Poul Nielson ikke er vort hjertebarn, sagde han dog det fornuftige for mange år siden, at "et Danmark hvor vindkraften er renttabel, er et fattigt Danmark".

At vindkraften er en tilsyneladende succes, har jo sammenhæng med de tilskud, den direkte og indirekte har modtaget. Om den politiske velvilje, den har mødt og som ville kunne bringe en hvilken som helst teknologi til succes.

Anlægget, man elsker at hade

En sag, som har været med os alle årene har været det engelske oparbejdningsanlæg Sellafield, beliggende i Cumbria ud til det irske hav. Anlægget oparbejder, d.v.s. behandler det brugte atombrændsel på en måde, så man får det adskilt i genanvendelig uran, i plutonium og i det, der i dag er uanvendeligt, selve det radioaktive affald, teknisk set fissionsprodukterne.

I 1957 skete et større uheld på Windscale, som det dengang hed, hvorved radioaktivt jod slap ud i atmosfæren og bragtes med vinden bl. a. til Danmark. Store mængder mælk måtte kasseres fra de køer, som var på græs i England, og på Risø, som endnu ikke var indviet, var man med tidens primitive måleudstyr i stand til at måle det. Det vakte ikke noget særligt postyr, for medierne var endnu ikke gået strålingsagur, og man stolede på myndighedernes forsikring om, at udslippet ingen større strålingskonsekvenser havde. Man tør ikke tænke på, hvilken apokalyptisk opstandelse det samme uheld ville have udløst, var det sket 10 år senere, efter at OOA havde haft tid til at sprede sit greul. I 1988 dukkede historien op med forsinket effekt, fordi en engelsk journalist havde lavet en historie om en den gang "hemmeligholdt rapport". Danmarks Radio svælgede i historien, en gang opspind, som påvist af lektor Uffe Korsbech i nr. 27 af dette blad.

Udslippene af radioaktive stoffer fra Sellafield, som med nogle få uheld som undtagelse, altid har været inden for de af myndighederne tilladte og

fulgt de internationale regler om "så lidt som det med rimelighed er opnåeligt", har kunnet måles i havet helt op i de arktiske have, og dermed gjort det muligt for Greenpeace at holde et grotesk postyr, helt ude af proportion med den neglicible helbredsfare, disse udslip havde og har. Man skal jo have i erindring, at disse udslip stammer fra en energiproduktion, der ingen udslip har haft under driften. Desværre var der en god folkelig klangbund for Greenpeace's kampagne (og det er jo også derfor, de fører den), for almindelige mennesker forarges naturligvis over "radioaktive udslip" i det hav, som gerne skulle bevares uforurennet. Alle politikere elsker at hade Sellafield, og sagen nåede på dansk grund et klimax, da REO afslørede, at det grundlag, som daværende miljøminister Svend Auken forfægtede dansk miljøpolitik i internationale fora på, var en af Greenpeace's fuprapporter. Det på trods af, at Danmark havde internationalt anerkendte forskere på området, men de havde bare ikke de rigtige holdninger, bundne som de var (og er) af deres faglige integritet. Svend Auken forsvarede sig med, at "de radioaktive udslip fra Sellafield truer den økologiske balance i haven" En latterlig påstand. Sagen var så grotesk, at den burde have sluttet Svend Aukens politiske liv, hvis ikke det netop var fordi at det var Sellafield, det drejede sig om. REO har hele tiden oplyst om kendsgerningerne, også om Sellafield.

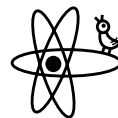
Finnerne har let til kniven

OOA eksisterer ikke længere, men lever videre i Greenpeace og som medarbejdere i styrelser og i andre myndighedsorganer. Modstanderne sejrede. Men de havde ikke ret, Det bliver mere og mere klart for mange mennesker. Alle disse forskrækkeligheder, som Danmarks Radio fortsat er en flittig og omhyggelig kolportør af, kan folk ikke i længden tro på. Se nu til disse her finner. De taler godt nok noget uforståeligt kaudervælsk og har let til kniven, men de er alligevel ikke så forskellige fra vi andre. Og nu opfører de sandelig et atomkraftværk, nu lige netop som alle og enhver ved, at atomkraften er under afvikling.

Ja vist. Der er ganske langsomt begyndt at blæse mildere vinde for vi klippede atomkrafttilhænger-får. Lad os da tage en ny omgang med

den reelle oplysning, nye hundrede numre, selv om det må blive gentagelser af det, vi hele tiden har sagt, fordi vi altid har holdt os til sandheden.

Den gamle redaktør

ET KVART ÅRHUNDREDES VILDLEDNING

Atomkraften er den eneste energikilde, der kan gøre noget alvorligt ved drivhuseffekten

Diskussionen om P1's nyhedsformidling, som for første gang nogensinde har taget en drejning i retning af det principielle, fik mig til at tage en gammel sag frem. I 1977 sendte P1 en række udsendelser i serien "Sidste udkald til højenergisamfundet". Den formede sig i realiteten som en bredside mod atomkraften, hvilket fik tilhængernes organisation, Reel Energi Oplysning, til at udarbejde en Hvidbog og gennemføre en klagesag i alle instanser. Nogle af sagens hovedaktører er ikke længere blandt os, hvorfor deres navne ikke omtales. Men lad os se i uddrag, hvordan udsendelserne gav det indtryk, at atomkraften med alle dens problemer slet ikke er nødvendig - og sammenligne dette med, hvad der siges i dag.

DR, 1977 om fusions energi:

"Under alle omstændigheder skrider fusionsforskningen så hurtigt og lovende frem, at den amerikanske regerings egen ekspert på området under forårets atomenergikonference i Saltzburg forudsagde, at USA vil bruge fusionsteknikken til el-produktion inden udgangen af dette århundrede...."

DR, 1977 om solenergi:

"Hvis man tror, at samfundet vil gøre det optimale ud af at udnytte solenergien, så giver det såmænd ikke så ringe mening at anslå denne kildes andel af det samlede energiforbrug i

størrelsesordenen 10-20%, som f. eks. velanskrevne britiske forskere gør det. Men forudsætningen er, at der virkelig gøres en indsats - ikke bare i form af udviklingsbevillinger på få millioner, håndører i forhold til, hvad man investerer i atomkraften - men i form af en uindskrænket indsats på at løse den udfordring, der ligger for: hvordan man drager fornuftig nytte af en uudtømmelig og lettilgængelig energikilde, som ligger lige foran ens fødder.".....

"Et ekspertudvalg bestående af 100 forskere har på en bevilling fra den amerikanske forskningsfond, National Science Foundation, udarbejdet en rapport om solenergiens muligheder, som De Forenede Nationers Institut for Uddannelse og Forskning i New York har udsendt. I den hedder det, at det kan blive billigere at bruge solenergi end atomenergi allerede i 1986 ....."

DR, 1977 om vindenergi:

"Hvis Lockheeds projekt lykkes vil det i følge planlæggerne betyde, at man kan opføre en vindmølle til 1 mill. dollars med en ydelse på 10% af, hvad man får ud af et atomkraftværk til 1 mia. dollars og uden de medfølgende drifts og beskyttelsesudgifter...."

Og lad os så se, hvordan argumenterne kører idag:

Svend Auken i P1, 2004

(27 år senere):

"Nu vil jeg give et eksempel på, hvad vi kunne gøre: Det er blevet beregnet, at ved at bygge vindmøller ude i Nordsøen på samme måde som vi nu har boretårne til at bore efter olie og gas, så kan vi i virkeligheden supplere med al den strøm, der er brug for i England, Skandinavien, Tyskland, Holland, Belgien, osv. Vi har altså mulighed for i stedet for at bore efter olie og gas da at få strømmen gennem vindkraft ude fra Nordsøen. Det er bare et eksempel.... der er mange andre eksempler på, at vi kan få bæredygtig energi. Denne energi kan vi så omsætte til brint, og brint kan igen omsættes i brændselsceller i vores biler, sådan at bilerne bliver energieffektive og fuldstændig forureningsfri".

Steen Gade i P1, 2004:

"...vi er meget langt i forhold til at kunne satse på alternativ energi. De teknologiske muligheder er meget større, end de nogensinde har været. Og det vi skal satse på, det er den store omstilling: vi skal simpelthen have forladt olieøkonomien, vi skal over til det, som man sådan populært kalder brintøkonomien, vi skal få omstillet hele vores produktion og den grundlæggende måde at producere energi på ". ....."Det store gennembrud globalt det er jo solenergi, den står sådan set klar. Hvis der blev brugt lige så mange penge på at forske og udvikle på det her område, som der bruges på andre energi områder, så ville det være på markedet og er det på markedet, så ville det også kunne konkurrere lynhurtigt".

Det fremgår med al ønskelig tydelighed, at atomkraftmodstanderne i over 25 år har sagt det samme: der er masser af muligheder lige om hjørnet, så vi behøver ikke atomkraften. Dengang var det sol og vind, nu er "brintøkonomien" trylleordet. En teknik, som er på forsøgsstadiet og hvis vanskeligheder i praksis ingen kan overskue.

Spørgsmålene, som ikke blev stillet

Sten Gades udtalelse er den nyeste (23. august 2004). Den måde, som den kom til verden på viser, at P1 stadig vogter over sin atomkraft negative holdning. Berlingske Tidende havde søndag den 22. august taget atomkraften til behandling i lyset af bl. a. den finske beslutning om at bygge en 1600 MW reaktor. Denne stort opsatte artikel blev rimeligt korrekt refereret i P1 om mandagen. Men nu havde man så behov for modgift (i alsidighedens navn!). Så man ringer til Sten Gade, fhv. direktør for Miljøstyrelsen og mangeårig atomkraftmodstander. Han sagde det forudsigelige: sikkerheden (atomkraftværker er farlige) og affaldsproblemet. Enhver argumentation er overflødig, blot disse trylleord bliver sendt ud i æteren. Det bemærkelsesværdige er her de spørgsmål, som IKKE blev stillet:

1. De vestlige letvandsreaktorer har en driftserfaring på over 6000 reaktor-år, hvor det værste der er sket var ulykken på Tremileøen i 1979, hvor ingen kom til skade og som ikke

havde konsekvenser udenfor værket. Hvordan rimer det med din opfattelse af, at risikoen er stor?

2. Du skabte det indtryk, at "atominindustrien" er alene om at argumentere for atomkraft. Men i maj måned skrev professor James Lovelock, som hidtil har været regnet som miljøforkæmper, i The Independent, at miljøbevægelsen har taget fejl og at atomkraft er den eneste grønne energi. Hvad siger du til det?

3. Du taler i forbindelse med Danmark om "en folkelig modstand mod atomkraften". I Sverige viser meningsmålinger nu, at et flertal ønsker fortsat brug af atomkraft. Er det ikke "folkeligt"?

4. Lad os antage, at affaldet skal overvåges i nogle hundrede år, fordi en geologisk deponering ikke er mulig. Så skal dette problem vel sammenholdes med de andre energikilders affaldsproblem: drivhuseffekten med dens uoverskuelige klimaændringer. Har den opfattelse, at atomenergien derfor skal på banen i en 50-100 års periode, indtil vedvarende energi er fremme i industriel målestok, ikke en pointe her?

Men der var ingen spørgsmål. Det var ren og skær mikrofonholderi.

U-landene rager os en fjer

DR og de øvrige medier har sejret i slagsmålet om atomkraften og de har ikke lyst til at ændre på den situation. Desværre er det et internationalt fænomen. Derfor er det ikke lige gyldigt, hvad der sker på området her i landet. De globale konsekvenser er skræmmende: OECD's Energi Agentur forudser, at Verden i 2020 vil dække 90% af sit energibehov med fossil energi (kul, olie og gas). Det er stort set som i 1997. Med andre ord: i 25 år er andelen af fossil energi ikke faldet, mens der er brugt umådelige mængder af papir og tryksværte på ævl og snak om drivhuseffektens frygtelige konsekvenser og de vedvarende energikilders uendelige muligheder. Som om det ikke var deprimerende nok i sig selv, så kan man konstatere, at interessen for drivhuseffektens konsekvenser bliver mere og mere egocentrisk. Havet vil stige: hovsa, hvad så med vores sommerhus. Hvad der sker i f. eks. Bangladesh har ingen interesse. Den stigende oliepris truer med at reduce-

Afsender:
REN ENERGI
c/o Henrik Fog
Travervænget 18
2920 Charlottelund

re den økonomiske vækst, ja i USA er den allerede lidt mindre, end forventet. Tanken om, hvordan u-landene oplever den stigende oliepris rager os en fjer.

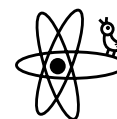
Og så skal vi oven i købet finde os i, at den ene skinhellige efter den anden stiller sig op og råber "brint-økonomi" som svar på alle ulykkerne. Realiteten er, at de skinhellige (eksemplificeret ved Auken og Gade) har blod på hænderne. Deres forstokkede, ideologisk baserede kamp mod atomenergien er stærkt medvirkende til at forværre situationen. Og denne kamp forekommer i tiltagende grad at være det sidste fossil fra 68-oprøret. Der er politikere, journalister,

kulturpersoner m.v. som i dag har en anden indstilling til Pol Pot, Stalin, Honecker osv, end den de havde for 25-30 år siden. En hel flok politikere, som i deres ungdom var imod EF er i dag tilhængere af EU. Men jeg har ikke hørt om nogen, der har ændret stilling til atomkraften. Det betragtes ikke som opportunt! (Hvis der skulle være nogen, vil jeg gerne belæres herom!)

Samfundet har i over 25 år ladet sig trække rund i manegen af atomkraftmodstanderne og deres allierede i medierne. Hvornår er nok nok? Atomenergien er ubestrideligt den eneste energikilde, der på 50 års sigt kan gøre noget ved det globale CO2

udslip. Til den tid vil der forhåbentlig være skabt klarhed over brintøkonomiens muligheder.

Bertel Lohmann Andersen
(Har været bragt i JP den 7/9 2004)

BESØG REO'S HJEMMESIDE!

Under adressen www.reo.dk har Reel Energioplysning sin egen hjemmeside. Her kan man finde de fleste oplysninger om vor forening, formål, adresse, kontaktpersoner o.s.v. Nærværende blad vil også om kort tid kunne findes her.

ISSN 0108-9439

Ren Energi, Nyt om kernekraft, miljø og energi, udgives af landsforeningen Reel Energi Oplysning (REO) og udkommer 4 gange årligt. Ansv. redaktør Per Brøns.

Formålet er gennem redelig nyhedsformidling at yde bidrag til en objektiv opfattelse af kernekraftens rolle i dagens energiforsyning og kernekraftens muligheder i fremtidens. Ved at trække på viden hos landes bedste eksperter kan Ren Energi bringe baggrundsviden samt kommentarer om kernekraft, miljø og energi og hermed sætte dagspressens behandling af emnerne i perspektiv.

REO har til formål at arbejde for en bred folkelig forståelse for det fornuftige i at inddrage kernekraften i dansk energiforsyning. Medlemsskab koster 150 kr. årligt, dog kun 75 kr. for unge under uddannelse, men 750 kr. for firmaer og foreninger. Ren Energi er inkluderet i medlemsskabet. Abonnement på Ren Energi koster 70 kr.

Abonnement på Ren Energi, medlemskab af foreningen, tilsendelse af materiale samt svar på spørgsmål fås ved henvendelse til foreningen:

Reel Energi Oplysning (REO), c/o Henrik Fog, Travervænget 18, 2920 Charlottenlund.
REOs tlf. 45 81 10 04, E-mail: henfog@post3.tele.dk Home page: www.reo.dk